STORTINGET

Innst. 108 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 141 LS (2019–2020)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov 14. desember 2012 nr. 81 om gjennomføring i norsk rett av EØS-avtalen vedlegg V punkt 2 (forordning (EU) nr. 492/2011) om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS-området (EØS-arbeidstakarlova)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag til endring i lov 14. desember 2012 nr. 81 om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS-området (EØS-arbeidstakarlova) ved inkorporasjon av Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/589 av 13. april 2016 om et europeisk nettverk for arbeidsformidling (EURES), tilgang til mobilitetstjenester for arbeidstakere og ytterligere integrasjon av arbeidsmarkedene. Det foreslås at de syv tilhørende gjennomføringsbeslutninger, (EU) 2016/716, (EU) 2017/1255, (EU) 2017/1256, (EU) 2017/1257, (EU) 2018/170, (EU) 2018/1020 og (EU) 2018/1021, inntas i forskrift.

Forordning (EU) 2016/589 opphever tidligere Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 492/2011, kapittel II om arbeidsformidling. Forordning (EU) 2016/589 trådte i kraft i EU-medlemsstatene 12. mai 2016. Forordningen har som hovedformål å fremme jobbmobilitet i EU/EØS-området og skal legge til rette for fri bevegelighet av arbeidstakere gjennom et felles arbeidsnettverk i medlemsstatene.

Det bes også i proposisjonen om Stortingets samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens beslutninger nr. 302/2019 av 13. desember 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen forordning (EU) nr. 2016/589 og syv gjennomføringsbeslutninger.

I denne innstillingen behandles forslag til endring i lov 14. desember 2012 nr. 81om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS-området (EØS-arbeidstakarlova) av.

Når det gjelder Stortingets samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens beslutninger nr. 302/2019 av 13. desember 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen forordning (EU) nr. 2016/589 og syv gjennomføringsbeslutninger, vises det til proposisjonen samt egen innstilling, jf. Innst. 109 S (2020–2021).

Bakgrunnen for lovforslaget er nærmere redegjort for i proposisjonens kapittel 2.

EU-regelverket for fri bevegelse av arbeidskraft innenfor EØS ble først gjennomført i norsk rett i EØS-arbeidstakerloven av 27. november 1992 nr. 112, som inkorporerte forordning (EØF) 1612/68. Forordning (EØF) 1612/68 ble senere erstattet av forordning (EU) 492/2011. Ved gjennomføring av forordningen (EU) 492/2011 ble den tidligere EØS-arbeidstakerloven opphevet og erstattet med den nye EØS-arbeidstakarlova. Lovens saklige virkeområde omhandler retten til fri bevegelse for arbeidstakere og deres familiemedlemmer i EØS-området.

Forordning (EU) 492/2011 sikrer fri bevegelse innenfor EØS-området og oppstiller krav om at all forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet skal avskaffes når det gjelder sysselsetting, lønn og andre arbeidsvilkår. Forordning (EU) 492/2011 inneholder særskilte bestemmelser om arbeidsformidlingsnettverket EURES. Forordning (EU) 2016/589 og gjennomføringsbeslutningen som nå skal inntas i norsk rett, fornyer dette regelverket og erstatter kapittel II om arbeidsformidling i forordning (EU) 492/2011.

Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/589 gjelder for arbeidstakere som benytter retten til fri bevegelse innenfor EØS-området, og familiene deres. For å sikre fri bevegelighet innenfor EØS-området gir forordningen nye regler for samarbeid innen EURES-nettverket og legger til rette for et felles rammeverk for samarbeid mellom medlemsstatene. Med dette omstruktureres den rettslige rammen med det formål å bli ytterligere styrket.

Det vises til proposisjonens kapittel 4, der Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/589 er nærmere redegjort for.

Når det gjelder gjennomføringsbeslutningene, er disse nærmere beskrevet i proposisjonens kapittel 5.

Forslag til endringer i EØS-arbeidstakarlova ved inkorporering av EURES-regelverket i norsk rett ble sendt på høring 29. april 2020.

1.1.1 Departementets vurderinger og forslag

Det er i høringsrunden ikke kommet innvendinger verken mot reglene i forordningen som sådan eller mot forslaget om at den skal gjennomføres i norsk rett gjennom vedlegg til EØS-arbeidstakarlova. Det vises til forslaget. Reglene i forordning (EU) 492/2011 er tidligere gjennomført i norsk rett i EØS-arbeidstakarlova 14. desember 2012 nr. 81. Det foreslås at regelverket i forordning (EU) 2016/589 inkorporeres i norsk rett i EØS-arbeidstakarlova, jf. egen Innst. 109 S (2020–2021). De lovtekniske endringene som Justis- og beredskapsdepartementet har foreslått, inntas i lovforslaget. De syv gjennomføringsbeslutningene inntas i forskrift i tråd med Justis- og beredskapsdepartementets forslag.

2. Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av dokumentet ble det åpnet for skriftlige innspill. Det kom ingen skriftlige innspill.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tonning Riise, fra Fremskrittspartiet, Gisle Meininger Saudland og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til at saken gjelder endring i lov 14. desember 2012 nr. 81 om gjennomføring i norsk rett av EØS-avtalen vedlegg V punkt 2 (forordning (EU) nr. 492/2011) om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS-området (EØS-arbeidstakarlova) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 302/2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 2016/589 om et europeisk nettverk for arbeidsformidling (EURES), tilgang til mobilitetstjenester for arbeidstakere og ytterligere integrasjon av arbeidsmarkedene og syv gjennomføringsbeslutninger.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at Norge har deltatt i EURES siden 1994, og at endringene som foreslås, fornyer regelverket knyttet til EU-regelverket for fri bevegelse av arbeidskraft innenfor EØS. De økonomiske og administrative konsekvensene begrenser seg til utviklingskostnader knyttet til IKT-løsninger estimert til rundt 15,5 mill. kroner, som kan tas over tid og dekkes av gjeldende budsjettramme. Flertallet merker seg at ingen av høringsinstansene, inkludert Landsorganisasjonen, hadde innvendinger verken mot reglene i forordningen som sådan eller forslaget om at den skal gjennomføres i norsk rett gjennom vedlegg til EØS-arbeidstakarlova.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at EØS-komiteens beslutning og Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 2016/589 og de sju gjennomføringsbeslutningene i uoffisiell norsk oversettelse følger som trykte vedlegg til proposisjonen. Disse medlemmer er invitert til å legge til grunn regjeringens uoffisielle oversettelse. Disse medlemmer forutsetter at regjeringen legger frem offisielle oversettelser for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at prinsippet i EØS-avtalen artikkel 1 om fri bevegelighet omfatter rett til innreise, opphold og arbeid i et annet medlemsland for borgere av en EØS-stat og familien deres. Den frie personmobiliteten knytter seg til flere friheter, som fri bevegelighet av arbeidskraft og retten til å etablere seg i en annen EØS-stat. For å fremme fri bevegelighet av arbeidskraft har kommisjonen sammen med medlemsstatene opprettet et europeisk arbeidsformidlingsnettverk, European Employment Services (EURES). Nettverket består av kommisjonen og de offentlige arbeidsmarkedsetatene i EU/EØS-statene og Sveits. EURES som samarbeidsnettverk er hjemlet i traktaten om Den europeiske unions virkemåte, se artikkel 46:

«Europaparlamentet og Rådet skal etter den ordinære regelverksprosessen og etter å ha rådspurt Den økonomiske og sosiale komité, i direktiver eller forordninger treffe de tiltak som er nødvendige for gradvis å gjennomføre fri bevegelighet for arbeidstakere, slik den er definert i artikkel 45, særlig ved

a) å sikre et nært samarbeid mellom de nasjonale arbeidskraftmyndigheter,
b) å avskaffe saksbehandlingsregler og forvaltningspraksis og tidsfrister for adgangen til å ta ledig arbeid som følger av den nasjonale lovgivning eller eldre avtaler mellom medlemsstatene, og som hindrer den frie bevegelighet for arbeidstakere dersom de blir opprettholdt,
c) å oppheve alle tidsfrister og andre restriksjoner fastsatt i nasjonal lovgivning eller eldre avtaler mellom medlemsstatene som setter andre vilkår for arbeidstakere fra de andre medlemsstatene enn for innenlandske arbeidstakere når det gjelder fritt valg av arbeid
d) å treffe egnede tiltak for arbeidsformidling med sikte på å skape likevekt mellom tilbud og etterspørsel på arbeidsmarkedet under slike vilkår at alvorlig fare for levestandarden og sysselsettingen i enkelte områder og næringsgrener unngås.»

Disse medlemmer vil påpeke at forordning (EU) nr. 492/2011 er en del av EØS-avtalens vedlegg V om fri bevegelighet for arbeidstakere. I dette vedlegget, vist i Lovdata, sist oppdatert 13. mars 2020, fremgår viktige referanser til Prop. 141 LS (2019–2020). Under omhandlede rettsakter fremgår det under punkt 2 og punkt 2a nærmere beskrivelser av tilpasninger knyttet til Europaparlamentets- og rådsforordning (EU) nr. 492/2011 og 2016/589.

Disse medlemmer har for øvrig merket seg punkt 9 i vedlegg V, om fri bevegelse for arbeidstakere, hvor det heter:

«For føremåla med denne avtala skal føresegnene i forordninga lesast med følgjande tilpassingar:
[...]
b) Ordet 'unionsborgarane' vert bytta ut med orda 'borgarar frå EU-medlemsstatane og EFTA-statane'
c) I artikkel 6:
[...]
ii I bokstav d) vert orda 'i samsvar med unionsretten' bytte ut med orda 'i samsvar med gjeldande regelverk i medhald av EØS-avtala'.
d) I artikkel 9 nr. 4 bokstav c) vert orda 'EU-reglar og -ordningar' bytte ut med orda 'gjeldande reglar og ordningar i medhald av EØS-avtala'.
e) I artikkel 34 vert ordet 'unionsretten' bytt ut med orda 'gjeldande regelverk i medhald av EØS-avtala'.»

Disse medlemmer merker seg denne endrede begrepsbruken, for EU- kontra EØS- eller EFTA-land.

Disse medlemmer merker seg at når det gjelder de sju gjennomføringsbeslutningene, til forordning 2016/589, er sammenhengen slik de er nummerert i kapittel V kontra vedlegget i denne proposisjonen følgende:

Gjennomføringsbeslutning nr.	Vedlegg nr.
1	4
2	5
3	6
4	8
5	9
6	7
7	3

Disse medlemmer har for øvrig merket seg at gjennomføringsbeslutning nr. 6 og 7 ikke er omtalt i Lovdata sin beskrivelse: EØS-avtalen – Vedlegg V, fri bevegelighet for arbeidstakere, sist oppdatert 13. mars 2020. De fem andre gjennomføringsbeslutningene er omtalt.

Disse medlemmer vil understreke at innlemmelsen av forordning (EU) 2016/589 og gjennomføringsbeslutningene i EØS-avtalen og gjennomføringen i norsk rett en forutsetning for at Norge fortsatt kan delta i EURES-samarbeidet. Forordningen gir nye regler for samarbeid innen EURES-nettverket og legger til rette for et felles rammeverk for samarbeid mellom medlemsstatene. Med dette omstruktureres den rettslige rammen med det formål å bli ytterligere styrket. Forordningen skal særlig sikre at EURES-nettverket blir mer effektivt og brukervennlig ved å tilpasse informasjon til arbeidsgivere som søker etter arbeidskraft, og til arbeidssøkere som ønsker å flytte til en annen EØS-stat. Det er ifølge regjeringen viktig at denne informasjonen kommer tydelig frem i lovforslaget.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil imidlertid påpeke at proposisjonen er skrevet på en så uoversiktlig måte at det uten inngående kjennskap til og analyse av system og detaljer knapt er mulig å få oversikt over konsekvensene av de beslutninger som regjeringen inviterer Stortinget til å fatte.

Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader i Innst. 109 S (2020–2021) og går imot regjeringens forslag til endring av EØS-arbeidstakerloven.

Disse medlemmer viser til at innlemmelsen betyr en omfattende utbygging av EUs nettverk for arbeidsformidling (EURES) og ytterligere integrasjon av de nasjonale arbeidsmarkedene. Konkret skjer dette ved å godta sju omfangsrike og svært detaljerte «gjennomføringsbeslutninger» ved å ta sju EU-direktiv inn i EØS-avtalen. Jobbmobiliteten i EU skal styrkes ved å øke antall jobbtilbud og heve sannsynligheten for jobbmatch mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Det skal i tillegg etableres nasjonale godkjenningssystemer som skal sikre at arbeidsmobilitet bygger på frivillighet og respekterer arbeidsmarkedslover. Disse medlemmer påpeker at et flertall av EU-landene har tatt en serie med forbehold knyttet til den formelle utformingen ved innlemmelsen og har kritisert flere sider ved den nye ordningen. Det gjelder blant annet detaljeringsgraden, systemet for godkjenning av EURES-partnere, bruken av delegerte rettsakter og mulige økonomiske og administrative byrder. I en felles EØS/EFTA-kommentar vises det til at de tre EØS/EFTA-regjeringene, på lik linje med flere EU-land, reiser en del forbehold til EU-kommisjonens forslag som burde diskuteres videre. Dokumenta-

sjon i informasjonspakkene fra de to siste møtene i Europautvalget viser til:

- at det kan føre til problemer at nettverket åpnes for private markedsaktører
- at de administrative og økonomiske byrdene for nasjonale myndigheter kan bli betydelige når et så omfattende samarbeidsopplegg skal bygges opp
- at alle ledige stillinger skal deles på EU-nivå, uten jobbsøkerens eksplisitte samtykke
- at det ikke er opplagt hvordan godkjenning av partnere i nettverket vil fungere
- at det er uklart hvordan en felles europeisk klassifisering av ferdigheter, kompetanse, kvalifikasjoner og yrker kan skje.

Disse medlemmer mener spørsmål om finansiering ikke er tilstrekkelig forklart, og at bekymringene verken imøtegås eller kommenteres i saksfremlegget til regjeringen i forbindelse med Prop. 141 LS (2019–2020). Ut fra en helhetsvurdering er det derfor vanskelig å ha en trygg vurdering av hva denne innlemmelsen i EØS-avtalen av forordningen og de sju direktivene vil innebære. Det er liten grunn til å tro at uklarheter kan avklares ved å forhandle om endringer i teksten i forordning og direktiv. Disse medlemmer konkluderer med at Stortinget i denne omgang bør reservere seg mot å ta forordningen og direktivene inn i EØS-avtalen. Dette vil gjøre det mulig å dra nytte av og sette seg inn i hvilke erfaringer våre naboland Danmark og Sverige gjør med å innlemme disse rettsaktene i sitt eget lovverk.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i EØS-arbeidstakarlova

I

I lov 14. desember 2012 nr. 81 om gjennomføring i norsk rett av EØS avtalen vedlegg V punkt 2 (forordning (EU) nr. 492/2011) om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS-området gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:
Lov om fri rørsle av arbeidstakarar innanfor EØS mv. (EØS-arbeidstakarlova).

§ 1 skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg V nr. 2 (forordning (EU) nr. 492/2011 *som endra ved forordning (EU) 2016/589* om fri rørsle av arbeidstakarar *og vedlegg V nr. 9 (forordning (EU) 2016/589) om eit europeisk nettverk for arbeidsformidlingar (EURES), tilgang til mobilitetstenester for arbeidstakarar og ytterlegare integrasjon av arbeidsmarknadene* gjeld som lov med dei tilpassingane som følgjer av vedlegg V, protokoll 1 til avtalen og avtalen elles.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 26. november 2020

Erlend Wiborg
leder

Per Olaf Lundteigen
ordfører

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets grafiske seksjon